

Könyves utazás

A Balaton I. rész

A Könyves utazás fejezetei Eötvös Károly *Utazás a Balaton körül* című munkájából származnak. Az utazás, melyen a 19. századi szerző részt vett barátaival, 1875-ben történt, a ma élő emberek születése előtt csaknem száz évvel. Talán más is beleborzong a gondolatba, hogy bizonyos helyeken mennyi ember járt már előttünk, hányan ültek le ugyanarra a kőre, hányan álltak megilletődötten a parton a naplementét vagy -felkeltét nézve, vagy pihentek meg ugyanannak a fának az árnyékában. Mennyi ismeretlen élet, mennyi különböző sors.

Eötvös Károlyhoz hosszú útján mi csak néhány keresztútnál csatlakozunk, de ezek a rövid kirándulások is rávilágítanak talán a régi balatoni élet egy-egy kis szeletére, első ránézésre talán számottevőnek sem tűnő emberi vagy természeti jelenségekre, amelyek mégis összefüggésben lehetnek valamilyen módon velünk, a ma élő emberrel. Betekintésünk öt részből áll majd, egy bevezetésből, mely Eötvös Károly invitálását tartalmazza, ezt folytatjuk egy korabeli utazás leírásával, majd megpillantjuk a nyári Balatont, csodás természeti jelenségeivel. Később az emberek is

előkerülnek, de mi a nyaralók helyett a romantikus betyárvilág titkait lessük meg. Tartsanak velünk ezen a korabeli balatoni utazáson!

I. BEVEZETÉS

“Derék olvasóm, akár férfi légy, akár nő, te majd a nyár kezdetén meglátogatod a Balatont. Felülsz a budai vasútra, s elkarikázol Fehérvár felé. Amint elhagyod a dinnyési állomást, s kiérsz a Velencei-tó völgyéből: egy kis alacsony fennsíkra kapaszkodik föl vasúti kocsid. Nézz akkor ki az ablakon. Az emelkedés kezdetén négy-öt keréknymot látsz a vasúti töltés mindkét oldalán. Negyvenhárom év előtt készült a vasúti töltés. Néhány szegény ember akkor ott a gyöpön kocsival ment keresztül. Fakó kocsival, görhes lovakon, rongyos szerszámmal, maguk a szegény emberek is rongyosak. Az ő kocsijuk hagyta ott azt a keréknymot. Azóta kocsi arra többé nem mehetett, mert a vasút töltése nem engedte. De az a kocsinyom most is megvan, most is épp oly üde és világos, mint régen. Negyvenhárom esztendő óta, mikor arra megyek, mindig megnézem: változik-e, enyészik-e, múlik-e az a kocsinyom? Nem múlik. S ha emberkéz vagy ekevas meg nem háborítja, századok múlva is ott fog állani a kocsinyom.

Nincs hát múlandóság?

Van.

Királyok, fejedelmek, gőgös kormányzók, henye főpapok, hetyke hatalmasok, éhes milliomosok, hivalkodó szépségek, könnyek, fájdalmak, szerelmek, gyötrődések, hitvány bosszúállások mind elmúlnak.

De az a kocsinyom megmarad. Nagyméltóságú kormányember ül a miniszteri széken; ott bókol, ott hízeleg körülötte száz kéregető; vagy jó pajtás, vagy alattvaló valamennyi; görnyedő tanácsosának aláírja valami írását; másnap elhirdeti országnak-világnak, miként tette boldoggá a nemzetet, a királyt, a hazát és az emberiséget.

És negyvenhárom esztendő múlva?

Ki emlékezik nevére, szavára, írására?

Senki. Úgy eltűnt minden nyoma, mint köd a szélben. De a szegény paraszt görhes lovának, fakó szekérének keréknyoma megmarad.

Mert abban a keréknyomban igazság van. A természetnek igazsága. Puha volt a gyöpös mező, súlyos volt a kocskeresék, elvágott a súlyos kerék a puha mezőben: ez az igazság. S a természet megőrzi a maga igazságát.

*S százezer év múlva is megőrzi Badacsony teteje az ő tűzokádó torkolatát.*¹

---

¹ Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1957. 413-414.

Gondolatok, kérdések a szöveg olvastán:

- Létezik ez a Balatonimádás az olvasóban is? Van egyfajta belső kényszer, amely évről évre visszahúzza a látogatót a tóhoz? Tényleg „el kell menni” a Balatonhoz minden évben?
- Ön szerint valóban van olyan jelenség, amin nem fog a múltó idő, ahogy nem fogott a szövegben felidézett kocsinyomon sem (a szerző szerint)?
- Ön is ismer olyan helyet, ami 43 évvel (2 évvel, 5 évvel, 10 évvel, 20 évvel) ezelőtt is ugyanígy nézett ki? Vagy épp ellenkezőleg: gyökeres változást tapasztal, ha megpillantja újra, és rá sem ismer akár?